

Ян Ян. Кытай және казак тілдерінің салыстырмалы грамматикасы. – Үрімжі, 1986.

Қазіргі кытай тілі. Жалпы редакциясын басқарған Жаң Жыгон. – Пекин, 1982.

Горелов В.И. Теоретическая грамматика современного китайского языка. – М., 1989.

Балакаев М., Қордабаев Т. Қазіргі қазақ тілі грамматикасы. синтаксис. – Алматы, 1971.

В статье рассматриваются морфологические и синтаксические особенности а также затрагиваются вопросы в изучение грамматики китайского языка.

This article considers morphological and syntactical features as well as questions in studying Chinese language grammar.

Қойбақова А.С.

Қытайтану кафедрасының аға оқытушысы

ҚЫТАЙ ТІЛІНДЕГІ СӨЗДЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІСТЕРІ

Сөз – тілдің ең кіші, ең маңызды бөлшегі. Қытай тіліндегі бір сөз - бір иероглиф, бір сөз - бір буын. Сондықтан әрбір сөздің нақты дыбыстау формасы, нақты бір мағынасы және грамматикалық ерекшелігі болады. Сөз бір немесе екі жеке сөздерден де құралады. Мысалы, бір буынды сөздер: 天地水山国 т.б. Екі буынды сөздер: 仿佛 容易 伟大 事业 爸爸 т.б.

Қытай тілін оқытуда сөздерді үйретудің маңызы зор, өйткені сөзден сөйлем, сөйлемнен сөз құралатыны бәрімізге белгілі. Сөздерді оқыту дегеніміз оқыту қажет болған сөздерді диктант, жаттығулар, ойындар арқылы студентке таныстыру, таныту, осылайша оқушы оқыған сөздің формасын, дыбысталуын, мағынасын, ең бастысы, сөздің қолданылу тәсілін толық меңгеруі қажет. Осыған байланысты бірнеше оқыту әдісін ұсынамыз.

1. Қытай тіліндегі сөздерді оқытудың бізге белгілі, әрі ең көп қолданатын тәсілі сөздерді жаттаған соң тақтаға шығарып бір-бірден жазу. Жазып болғаннан кейін студенттер мен оқытушы бірге отырып тақтаға жазған сөздің қатесін түзейді. Бұл әдіс уақытты көп алғанымен, студенттің сөзді жақсы меңгеруіне көп көмегі бар.

2. Карточкалар қолдану арқылы оқыту әдісінде карточканың бір бетіне иероглифті, екінші бетіне транскрипциясын жазып, студенттен соның бірін сұрау қажет /1/. Бұл әдіс арқылы бұрын өткен сөздерді қайталауға немесе жаңа сөздерді сұрауға болады.

3. Нақты заттарды нұсқап көрсету арқылы олардың атауларын сұрау әдісі. Мысалы: 桌子, 书, 笔, 报纸, 椅子 т.б.

4. Суреттер арқылы сөздерді үйрету әдісі. Жаңа сабақта өтілетін заттардың суретін көрсете отырып, оның жазылуын, дыбысталуын және қолданылу әдісін айта кетуге болады. Сонымен қатар, түрлі-түсті қағаздарды көрсетіп түстердің айтылуымен таныстырса, студенттің алдында жақсы сақталары сөзсіз.

5. Мәгінде кездесетін жаңа сөздерді сөз таптарына қарай бөліп жазып, оны бірнеше рет қайталап оқу тәсілі. Мысалы: сабақтың жаңа сөздері төмендегі ретпен берілсе, 在 做 习 语法 呢 休息 一块儿 行 考试 听 录音 写 汉字 念课文 习

Бұл сөздерді оқытушы төмендегідей сөз таптарына бөліп жазуы қажет. 听 念 做

习 休息 写 考试 –етістік

习 录音 汉字 练习 课文 –зат есім

一块儿 在 –үстеу сөздер 呢 жалғау 行 –сын есім

6. Іс-жұмыс арқылы үйрету әдісі. Бұл әдісті қимылды білдіретін сөздерді оқытуда қолдануға болады. Мысалы, 拉 (тарту), 靠 (сүйену), 夹 (қыстыру), 投 (салу), 提 (көтеру), 站 (тұру) т.б.

7. Жаңа сөзге мағынасы жақын өткен сөздерді айту арқылы оқыту әдісі. Оқытушы бұл сөздерді салыстыру, талдау, қолдану тәсілін, ұқсастықтары мен ерекшеліктерін түсіндіруі қажет. Мысалы, 保护 мен 保卫 сөздерін алайық, екеуінің де «затты қорғау» деген мағыналары бар, алғашқыда 保护 негізінен қорғалатын затқа зиян келмеуін білдірсе, 保卫 мағынасы одан тереңдеу. Сол